

פרשת בלק
גליון 303
תש"פ

משנת חכמים
מתורגם של רבותינו

הפה ניתן ליעקב • הרה"ג רבי אלעזר שרעבי שליט"א

וזו היא המידה כנגד מידה כי הארץ שנועדה לתת מקום למציאות אנשים בעולם, בולעת את בעלי המחלוקת ומבטלת את אפשרות קיומת בעולם.

ואולם כאמור לא רק דיבורים האסורים מחטיאים את המטרה, כל מה שאינו לתכלית עמל הפה בתורה בכלל לרבות שיחה בטלה.

וכבר נודע ממרנא ורבנא הגר"ח זצוקללה"ה מואלאז"ן בליקוט 'עץ החיים' הגדמ"ח בסוף נפש החיים (רוביו עמ' ת"כ):

'אמר רבינו: 'דברים בטלים' הכל בכלל, לבד מה שיצטרך למשא ומתן גם מפני הכבוד, אבל טוב להרחיק.

אמרת לו: רצוני שתאמרו לי צד היתר בדבר, אמר לי: אין שום צד היתר, רק המוכרח למשא ומתן!!

וגם בזמן בעניין שהוא עוסק צריך התחכמות גדול נגד היצר שלא יראה לו צד היתר על כמה דיבורים לומר שגם זה צריך לו.

וצריך לשקול בפלס מאזני שכלו תחילה על כל דיבור ודיבור שרוצה להוציא מפיו אם הוא מוכרח או לא!! ולזה צריך התחכמות גדול.

גם בעת לימודו צריך לחסום פיו, ואין בזה שום יוהרא!!

ועכשיו מותר לצעוק בשוק:
אני רוצה להיות פרוש!!
עד כאן לשונו.

והכנסה, ובלשון רמח"ל: **קבלה והשפעה**. הדיבור - משפיע ומוציא לחוץ את השפע המתאסף בקומת הראש. והאכילה - קולטת את המזון הבא מבחוץ, וממשיכה אותו פנימה לצורך חיות הגוף.

וכנגדם פי האתון - הוא פתח **השפעה** להוציא את דבר ה' החוצה. ופי הארץ - הוא פתח **קבלה** להמשיך דבר הבא מבחוץ פנימה.

הקללה - מתוארת בכתבי הקדש כחץ משוגר מהירה והלאה, כלומר שימוש בכח הדיבור היוצא מהפה ולחוץ שלא למטרתו היעודה ליטוע שמים וליסוד ארץ, אלא להיפך לזרוע הרס וחורבן.

ופי האתון - נועד להתיש את כח הקללה אשר בפי בלעם, את השימוש שאינו ראוי בכח הדיבור. דיבורו הורד ממדרגת מדבר למדרגת חי.

המחלוקת - מתוארת בכתובים כפעולת בליעה, אכילה שאינה ראויה. אזי חיים בלעונו (תהלים קכ"ד ג') הוא ענין מליצה, **כי התאב לאכול לא ימתין עד יבושל כי אם אוכלו חי**, ואמר כאילו מרוב תאותם לבלעני היו ממהרים לבלוע חי. (מצודות דוד).

וכיוצא בזה בעל המחלוקת משחית את כח האכילה בהיותו משתמש בכח האכילה שלא למטרת חיות וקיום כי אם למטרת כילוי והשמדה, דברי בלע (תהלים נ"ב ו') מענין השחתה (מלבים שם). **פי הארץ** - נועד איפוא לגדור שימוש שאינו ראוי בכח האכילה.

ולא רק מין הבהמה נבדל ממין האדם בכח הדיבור, אלא גם היהודי נבדל מהגוי בכח הדיבור. במדרש רבה (בלק) על הפסוק וחרבו שלופה בידו מקשה, וכי לא היה מלאך ה' יכול לנשוף בבלעם ולהוציא את רוחו שהוצרך לשלוף חרב.

אלא, כך אמר לו: 'הפה ניתן ליעקב' שנאמר: הקול קול יעקב והידיים ידי עשו', וכתוב: 'ועל חרבך תחיה', ו'האומות כולם בחרב חייהם', ואתה תחליף אמונתך ותבא עליהם בשלהן, אף אני אבוא עליך בשלך.

ההבדל בין יהודי לגוי נעוץ בפה - הפה ניתן ליעקב, תורה, תפילה, דבורים של חסד, לעומת זאת עשיו מדבר עם הידיים.. לכן נקודת התורפה 'שלנו' היא בדווקא בפה, כי בזאת נבחן, האם נשתמש בפינו אך ורק למען יעודו התכליתי, אם לאו.

לאור זאת התבוננתי מהי המידה כנגד מידה שבעבור המחלוקת שעשה קורח עם משה נבלע באדמה.

והנה, בערב שבת בין השמשות נבראו פי הארץ ופי האתון, מהם שני הפיות הללו. וברמח"ל בספר אדיר במרום גילה שהפה נמצא בנקודה אסטרוטגית: בסוף קומת הראש, ובראש קומת הגוף, ובלשון רמח"ל: **סוף החושים ותחלת המזון**, ופעולתו כפולה: בסוף החושים - הדיבור, ובתחילת המזון - האכילה. באופן, שפתח הפה משמש ל'הוצאה

איתא בליקוט שקודם מתן תורה חזר הקב"ה אצל כל האומות ושאל אותם אם רצונם לקבל את התורה, וחזרו כל האומות ושאלו מה כתוב בה, והשיב הקב"ה לכל אחד מהם באחת ממצוות התורה שהם יתקשו לפי טבעם לקיימה ופירשו והלכו להם, עד שבא אצל בני ישראל שפתחו וענו נעשה ונשמע.

עד כאן הדברים ידועים.

ואולם חקר רבי לייב גורביץ זצ"ל, מה היה אילו כן היינו שואלים מה כתוב בה, מה היה הקב"ה משיב לנו?

ותשובתו מזעזעת!

הקב"ה היה מגלה לנו שבתורתו הקדושה ישנן מצוות של בין אדם לחבירו!! שמחלוקת זה טרף.. שלשון הרע זה חזיר.. ושהלבנת פנים זה רצח, וכו' וכו'.

ומי יודע סיים ר' לייב, אם היינו חפצים לקבל את התורה, הרי כמה וכמה מבינינו היו נשארים מחוסרי פרנסה..

מדוע חטאי הלשון מהוים נקודת תורפה עבורנו?

יען כי יעודנו בעולם הוא: 'עמל הפה בתורה'!!

הבהמה נקראת - חי, האדם נקרא - מדבר, בכח הדיבור נבדל האדם מהבהמה, ובסנהדרין (צ"ט.) יש הוה אמינא שתכלית האדם תוכל לצאת לפועל בשיחה בטלה, והכריחו חז"ל שתכלית בריאת האדם אינה אלא בעבור עמל הפה בתורה (מהרש"א).

לעילוי נשמת

אניפה בת סולמנה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

זמני היום - לאופק רכסים •

10:22	סו"ז תפילה (ב)	7:21	הדלקת נרות
12:44	חצות	5:37	נץ החמה
7:51	שקיעה		סוּזק"ש:
8:34	צאת השבת	8:14	מג"א
9:03	ר"ת	8:26	מג"א (72)
	פרקי אבות	9:10	גר"א

להערות ולמשלוח חומר לעורך
בפקס: 153-4-653-1557
לתרומות והנצחות: 054-846-8706
ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו' קוד 103
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

משנת המוסר

מאצט מרן המשגיח זצוק"ל

הפתרון לדאגות

הבטחתו של רבי ישראל לאברכים בזמן המגיפה • השקעה כספית בשביל לחיות בשלום

שהחכמה משמחת, הוא דבר השווה לכל נפש.

הרמב"ם כותב בסוף הל' איסורי ביאה, שהעצה כנגד הרהורי עבירה היא, על ידי שירחיב ליבו בחכמה. וההסבר בדבריו הוא, כי הרצון לעבירה בא, מרצון להנאה, לכן העצה היא, שישמח את ליבו בדברי חכמה.

"יִתֵּר מַרְעֵהוּ צְדִיק וְדָרְךְ רְשָׁעִים תִּתְעַם"
(יב,כ)

הצדיק הוא יותר מרעהו בכך, שכשיהיה מריבה בין הצדיק לאחרים, תמיד הצדיק יהיה מיוחד בסבלנותו, או בויתור ממון. 'וזהו דרך כבוד ומעלתו ויתרום'. אבל הרשעים חושבים שאדרבה, הניצחון בעסק הממון הוא הכבוד, והסבלנות שפלה. להיות סבלן וותרן זה חשוב, כי זה מביא שלום. היה אחד שאמר: מצה שמורה עולה לי ביוקר, ארבעת המינים עולים ביוקר, החלטתי שגם השלום זה דבר שכדאי לשלם ביוקר. (אגב, כותב השורות שמע ממרן הרב אלישיב זצ"ל באותו ענין בזה"ל: "שלום - שווה הון תועפות!")

הגר"א מפרש 'יתר' מלשון לתור, שהצדיק הרי מחביא את מעשיו הטובים, לכן אם רוצים ללמוד ממעשיו, צריך לחפש אחרי צדקתו.

הדאגה משפיעה שליבו של אדם יש חה והעצה שליבו יתרומם הוא, על ידי שישכיל בדבר חכמה ויגלה אליו מחשוף האמת וסוד הנכוחה. (פעם שמעתם ביטוי מתוק כזה!) לכן אם יעלה דאגה בליבו - ישכיל ויצפֵּה בדברי חכמה, כי שמחת הלב כאשר יאורו עיני החכמה, היא כאשר ישמח אדם במאור עיניו.

יש לעיין, איך מותר לאדם ללמוד בשביל להפיג דאגתו, האם זה לא נקרא ללמוד שלא לשמה. אך האמת היא, שלהיות בדאגה זה לא רצון ה', לכן מותר לו ללמוד בשביל להיות כרצון ה' - בשמחה.

כתוב שתלמידו של הגר"א רבי מנשה מאיליא, שאל אותו, הרי חז"ל דורשים על הפסוק 'דאגה בלב ישחנה' ישיחנה לאחרים, או ישיחנה מדעתו, מדוע חז"ל הוציאו את הפסוק מפשוטו. יישב לו הגר"א, שהכוונה ודאי היא 'ישחנה', אבל איך, לזה חז"ל נתנו עצה, על ידי שי שיח לאחרים. אגב, רש"י מפרש, אחרת ממה שחושבים העולם, שעל ידי שידבר עם חבריו יירגע ליבו. אלא הוא מפרש, שעל ידי שיספר לחברו חברו ייתן לו עצה הוגנת.

עכ"פ מבאר מדברי רבינו יונה,

חשש שאותו יהודי יכול להרפות את מה שהוא ראה נחוץ, הוא דיבר שלא כהרגלו.

אחד התלמידים שואל, הרי אצל אדמורי"ם אנו רואים שהחסידים שלהם מכבדים בכבוד מלכים ונותנים להם בית מפואר וכו'. המשגיח מעיר על כך. שמצאנו כן גם אצל הכהן הגדול, כמו שכתוב ברמב"ם שבגדיו היה בגדי מלכים.

"יֵד חֲרוּצִים תִּמְשֹׁל וְרַמְיָה תִּהְיֶה לְמַט"
(יב,כד)

מפרש רבינו יונה, שמדובר בעשיר שעושרו בא בצדק ובמשפט, וזה הכוונה חרוץ, שכל דבריו במשפט. יש לנו בעיה, שאנו לומדים לפי העברית המודרנית ולפיה חרוץ מתפרש במשמעות אחרת. כדאי לעיין בספר השורשים של הרד"ק איך מתפרש חרוצים.

נפש רמייה, אדם שעושרו בא ברמייה, תהיה למס - תתמוסט. מדוע? כי כל הזמן היא ירא מן הבריות ונכנע להם, כי תמיד הוא חושש שמה יהיה לבוז, על ידי שיגלו את מעשיו הרעים, או שיגישו אותו למשפט לחייבו בדין.

"דָּאָגָה בְּלֵב אִישׁ יִשְׁחָנָה וְדָבָר טוֹב יִשְׁמָחָנָה"
(יב,כה)

מיני תרגומא

הפרשה בראי התרגום

עומק תרגום אונקלוס ל"מאן ה"

למשבקי למיזל עמכו=הרצון לפני ה', שלא לתתי ללכת עמכם. תיקן שלא תרגם הפס' כצורתו: כי מאן - ארי סריב, כתרגום כל "מיאון" וכבפס' הבא "מאן בלעם" - סריב בלעם, הואיל ומשמעות מיאון - סירוב, הוא אי ההסכמה והקבלה של בקשה חיצונית, והקב"ה אשר נעלה מעל כל השפעה חיצונית אין לכבודו לייחס אליו עניין כזה כלל. (אך עצם לשונות "רצון" מיצוי שהניחם אף אצל הקב"ה. ובפס': ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם, תרגם כצורתו: ולא אבא (דב' כג,ו)). ולכן תיקן לדרך כבוד, שנגלה אליו רצון ה' שלא ילך.

ובחומשים שיבשו: ארי לית רעוא

חלקי הפסוק, להלן: לכה ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל - איתא לוט לי יעקב, ואיתא תריך לי ישראל. (כג,ז), אף שבסיפא לא נכתב "לי" הוסיפה אונקלוס - להשוואת הסגנון.

וקסמים (כב,ז)

וְקִסְמֵיָא, או: וְקִסְמֵיָא, אר: וְקִסְמֵיָא, אינו תרגום "קסמים" אלא "קוסמים". וחילופו להלן (כג, כג) ולא קסם בישראל - ואף לא קִסְמֵיָא רען ברבות בית ישראל - אין הקוסמים חפצים בגדולת ישראל, ויש ששיבשו והחליפו שניהם זה בזה.

כי מאן ה' לתתי להלון עמכם (כב,יג) במדוייקים: ארי רעוא קדם ה' דלא

הנשקף על פני הישימון - לריש רמתא דמסתכיא על אפי בית ישימון (כג,ח) הואיל וסובר שהוא המוזכר בפרשת חוקת "ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון" (כא,כ) ע"כ השווה תרגומו לשם. ולא תרגם "ראש הפעור" כצורתו. וכבר הבאנו בפרשה לעיל שתרגומו "נתן בניו פלטים" הוא ע"פ חברו שבידימיהו "כי לוקחו בניך בשבי".

את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר - ית דתברך מברך ודתלוט ליט, בכתוב מחולק: אשר תברך - מבורך = כבר, ואשר תאור - יואר = בעתיד. אך אונקלוס השווה שניהם בלשון הווה. וראה עוד דרכו בהשוואת סגנון ב'

הזכרנו את הנהגתו המופלאה של הרב ביחס למידת הענווה. אחד התלמידים מעיר, האם זה נכון שהרב דסלר ישב בלי פארק בסדרים. המשגיח מגיב: אני לא יודע, אבל זה מהדברים הקטנים. עכ"פ זה אנחנו רואים מהמעשה שהזכרתי שהיה איתי, שהוא רצה לחנך לענווה, וזה לא סתירה להצנע לכת עם אלוקיך, גדולי ישראל יודעים את הגבול הדק בין ענווה לבין לחנך ותועלת הציבור, כמו שמסופר על החתם סופר, שלפי צורך הדור כן נתן שיכבדו אותו.

רבי ישראל סלנטר השתדל להצניע את עצמו מאוד, רק פעם אחת מסופר, שהיה זקוק להרבה כסף בשביל דבר חשוב, אז הוא בא למלון הכי מפואר, כדי שזה יעזור לו בתרומות - בשעת הצורך שאני, אבל בדרך כלל הוא הסתיר את עצמו. בשעה שהיתה מגיפה בוולינא, רבי ישראל היה בראש ועד ההצלה, הוא פסק בנוגע לחילול שבת. באותה תקופה בא אליו יהודי אחד יקר וזקן להתלונן לפניו, שאברכים יותר מדי מחללים שבת, הגיב לו רבי ישראל בחומרה: אתה לו כלום, אתה פושטקר, אתה תגיד לי מה מותר ומה אסור, אתה גם יכול לקחת שבעים אברכים ולהבטיח להורים שלהם להחזיר אותם שלמים. בשעה שהוא

"לכת עם אלוקיך" - הוא דבר שבהצנע

צריך לחזור ולהתפלל.

ננסה להמחיש לעצמנו את הדברים. אדם נכנס בשעה שבע בבוקר להתפלל, ועושה זאת משום שכך כתוב בשולחן ערוך. כך גם הורגל משחר טל ילדותו, ופשוט לא שייך אחרת! הוא נעמד במקומו הקבוע, פותח את הסידור ומתפלל מלה במלה ובכוונה עצומה. היש לך דבר נאה מזה? כך הוא סבור, וכך חושבים רבים אחרים הרואים אותו במלאכת הקודש.

אולם, אין זה מן הנמנע, שזעקת הנביא "תופסי התורה לא ידעוני" מופנית גם אליו! האמנם?! כן, שהרי ראינו לעיל שיתכן שלא יצא ידי חובת תפילה, כיון שהוא עשה זאת מחמת הקבוע וההרגל. אותו הרגל מילדות, היה כאן בעוכרו. ברור שאין לזלזל באותו הרגל ואף יש לראותו בעין חיובית. אבל העיקר חסר מן הספר. עם הזמן חובה על המתפלל להתנער מגישה אל התפילה הנובעת מכח קביעות ומילוי חובה גרידא. המבט הנכון הוא, כאמור, לבוא אל המלך ולהתחנן בפניו. לבוא מתוך תחושה פנימית של צורך לבקש מהקב"ה את כל הנצרך לו, ולראות בו יתברך את הכתובת היחידה למילוי כל משאלותיו.

יהודי צריך להתפלל משום שהוא קם בבוקר ויודע שיש לו ב"ה משפחה עם

"והצנע לכת עם ה' אלוקיך" - זהו הצו להשתייכות פנימית של האדם עם בוראו, אומר הגר"ש פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון". במושכל ראשון נדמה לאדם שהוא חי את ההתחברות של הקב"ה בכל עת. אולם ירמ' הנביא כבר זועק בשם הקב"ה (ירמיה ב): "תופסי התורה לא ידעוני". דהיינו, למרות התעסקות הטובים שבאומה בתורה, הם אינם יודעים את הקב"ה!

הוא אומר, שקיימת אפשרות שאדם יחיה חיי תורה כיאה וכנדרש מבן תורה במשך שמונים שנה, ובכל זאת הוא נפגש עם הקב"ה באופן מעשי רק לעתים רחוקות למדי! הדבר נראה לנו מוזר, ואפילו בלתי אפשרי, אולם הרי דברי הנביאים "נאמרים באמת".

הבה נבדוק את עצמנו בענין חשוב וכאוב זה, לאור הלכה ידועה המובאת בשלחן ערוך אורח חיים בהלכות תפילה (סימן צ"ח ס"ג): "יתפלל דרך תחנונים כרש המבקש בפתח ובנחת, ושלא תיראה עליו כמשא ומבקש להיפטר ממנה". וכתב שם ה"משנה ברורה": "פירוש, אע"פ שאומרה בלשון תחנונים, אם אינו מחשב כמו שצריך דבר ובא לבקש מלפני המלך, אלא שמתפלל מפני החיוב לצאת ידי חובתו - אינו נכון! ומאד צריך להיזהר בזה!" וב"ביאור הלכה" שם, הביא כמה פוסקים הסוברים שאפילו

בכוונה, ולא לחיות עם הקב"ה. ומזה נקיש לכל רגעי החיים, שבהם הקב"ה מצפה לקשירת הקשר שלנו עמו, שנזכור אותו שנתחשב בו ועי"ז נחיה חיים ברמה שונה לחלוטין. חיים עם הקב"ה.

חז"ל אומרים (מכות כד) "בא מיכה והעמידן על שלוש, דכתיב 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש מעמך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך". כל המציאות של "לכת עם אלוקיך" הוא דבר שב"הצנע". אף א' אינו יכול להעיד על חברו ולומר שבדבר מסויים הוא בסדר ובדבר אחר אינו בסדר. אין כזו מציאות! זהו דבר של רשות היחיד. רק האדם יודע מדוע הוא עושה דברים, מה הם מניעיו, ומתוך איזו כוונה הוא פועל. "הצנע לכת עם אלוקיך", זהו דבר שכולו פנימיות.

דומה, כי עיקר גדלותם של בני הדורות הקודמים, היה בנקודה זו. הקב"ה היה חי אצל היהודי כמו אישיות חיה ופשוטה. בבחינת "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם" (ברכות כח:).

מסיים הגר"ש פינקוס ואומר: זוהי אחת העבודות היסודיות שבן תורה צריך לעבוד עליהן, וכאן בנקודה זו מונחת הגדלות. בתוך-תוכך, תחיה בכל עת "עם אלוקיך"!

ילדים, והם זקוקים ללחם וחלב. ילדיו גם צריכים ללכת "לחזר", ובדרכם לחצות כביש סואן. הוא יודע שהוא ואשתו זקוקים לבריאות ולפרנסה, ובלי סיינעטא דשמיא בכל עת ובכל רגע אין שום אפשרות להסתדר בחיים!

הגישה לתפילה צריכה להיות בדיוק כמו שאדם קם בבוקר ונכנס לחנות לקנות לחם וחלב. הוא לא עושה זאת כי גם תמול שלשום עשה זאת, ויש לו קביעות לעשות זאת. הוא עושה את זה כי הוא צריך את הלחם והחלב.

ה"משנה ברורה" "מתרגם" את דברי חז"ל "עשה תפילתך תחנונים ולא קבע", כפשוטם. עליך להרגיש תלות תמידית והשתוקקות לקשר תמידי עם הקב"ה. ולכן, בין השאר, יש להיכנס לבית הכנסת להתפלל משום שצריכים את הקב"ה. (כמה מגונה הוא הביטוי השגור אצל בני אדם מסויימים "אני קופץ לחטוף מעריב").

נכנסים לבית הכנסת לצורך תחנונים! ואם חסרה כוונה זו, והכניסה היא רק מכח הקביעות, יש אחרונים הסוברים שאינו יוצא בזה ידי חובת תפילה. רק שבדיעבד, אומר ה"משנה ברורה", שאין לחזור ולהתפלל פעם נוספת.

זוהי דוגמא של צורת חיים עם הקב"ה, זהו "הצנע לכת עם ה' אלוקיך". אדם יכול ללמוד, לקיים מצוות ולהתפלל

הארץ לא יעשה משפט - דיין כל ארעא ברם יעביד דינא (ברא' יח, כה) וכן: מי כמוכה - לית בר מינך (שמות טו, יא). ואף בתמיהות שלא כלפי הקב"ה כדלהלן: "מי יקימנו" - לית מלכו דתזעזעינה = אין מי שיקימנו (ט.ט). ובחומשים: דהוא = שהוא, בסוברם בטעות שה"א "ההוא" ה"א הידיעה, אבל באמת ה"א התימה היא, ועכ"פ אין לה מקום בת"א שהחליף לשון הכתוב לגמרי כש"נ.

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (כד, ה)

במדוייקים: מה טבא ארעך יעקב, בית מישרך ישראל, לא פירש על אוהליהם שבמדבר, אלא כנבואה עתידית על מושבם בארץ ישראל, וב"לחם ושמלה" שזה בהקבלה לפס' בירמ'ל: הנני שב שבות אוהלי יעקב, ומשכנותי ארחם" שתרגם יונתן: הא אנא מיתבי גלות ארעייה דיעקב, ועל קרוויה ארחם.

ובחומשים: מה טבא משכנך, השחיתו כוונתו מהרצון להשוות למקרא. (וגם א"כ צ"ל "טב" בל' זכר).

הקב"ה כאיש כדי שהוא - הקב"ה יכזב, ואינו כאדם כדי שהוא הקב"ה - יתנחם. (וככתוב: וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם (ש"א טו, כט)).

אך אונקלוס מפני הכבוד אינו מניח משפט כזה, אף לא בשלילתו. ולכן פירק: לא איש אל - אין דבר הקב"ה כדברי בנ"א, "ויכזב" מוסב על האיש - בני אנשא אמרין ומכדבין. וכן תיקן בספיא. (ואף יונתן תיקן כע"ז בפס' הנ"ל בשמואל).

ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה - הוא אמר ועביד וכל מימריה מתקיים, הואיל ופשוט הכתוב בלשון תמיהה כפירוש"י וכל הראשונים וגם המיוחס ליונתן; וכי הוא הקב"ה אמר ולא יעשה?! וכל כגון דא שהתמיהה באה לצורך הסקת מסקנא שלא יתכן כן (שאלה רטורית) דרכו של אונקלוס, להפוך, שלא לתרגם השאלה כצורתה, אלא לבאר תוצאתה - המסקנא. ובפרט במה שנוגע לקב"ה, שלא ישמע חירוף אפילו בלשון תימה. וכמהוה: השופט כל

>>> המשך מעמ' קודם

קדם ה' למשבקי למיזל עמכון = אין רצון לפני ה' לתתי. וזה מחמת הנסיון הנואל להשוות ללשון המקרא. וזה שיבוש מוחלט, שהרי במפורש נגלה אליו רצון ה' באופן חיובי שלא ילך. וגם הדבר מעוקל מצד עצמו, להעמיד הדבר בגדר העדר - שנעדר רצונו ית"ש להניחו ללכת, וזה דבר שלא ניתן לאומרו כלל, אלא הכל ברצונו ית"ש אם לשבט אם לחסד.

ואפט את הדבר אשר אדבר אליך (כב, ה)

במדוייקים: וברם = באמת, רק, ושונה מכל "אפט" שבתורה שתרגם: לחוד, כדלהלן: אפט קצהו תראה (כג, יג). ונראה שתרגם כן, להשוות לפס' המקביל (כ) ואך את הדבר אשר אדבר אליך, ובחומשים אף כאן: ולחוד, וכנראה מהמגייהים מדעתם.

ויבואו קרית חוצות (כב, לט) ואעליה לקרית מחזוהי, תרגם כאילו נכתב "ויבאהו" - הכניסו, שהרי תרגום

שאינ נושעים אלא בפיהם • הרב אריה זקס

כאשר נמצאים אנו בעיצומם של ימים גדולים שבהם רואים כל אפסי ארץ ש"כחו וגבורתו מלא עולם" ימים שהקב"ה מזמין אותנו לקרוא אליו בחיזוק התפילה האמונה והביטחון. בשבת שעברה קראנו בתורה "ונצעק אל ה' וישמע קולנו ויציאנו ממצרים" ופרש"י בברכה שבירכנו אבינו הקול קול יעקב - שאנו צועקים ונענים! והשבוע נעסוק בפרשת בלעם שאולי יתכן לומר עליו שהוא האוייב המסוכן ביותר שקם על ישראל, וכדברי רש"י (להלן בפרשת מטות) הוא בא על ישראל והחליף אמונתו באמונתם שאין נושעים אלא בפיהם וע"י תפילה ובקשה, ובא הוא ותפס אמונתם לקללם בפיו.

לענין הכוונה, שכאשר הזמן עדיין מרווח ואין חשש לאחר את ההסעה, החברותא, וכו' יש יותר יישוב הדעת ויותר פנאי להתענג על התפילה. ג. במ"ב מביא בשם הש"ה לומר את הברכות בקול רם שהקול מעורר את הכוונה. ד. הח"ח מאריך שצריך להתבונן לפני כל ברכה על מה בא להודות, או לשבח או לבקש.

משנת המעשה מעשים נחמדים

המזוודה שהגיעה ליערה בחסדי ה'

את השבת, ומה עושים,

בעודי מתחיל לחזור הביתה והנה מרחוק אוטובוס שלישי לבני ברק, ואני מוצא את עצמי רץ לכיוון האוטובוס ומנסה לעצור אותו ותוך כדי כך אני מסמן לאחד הנוסעים שיגש לדלת האוטובוס, והנה עצר "שבילי" ואני אומר לנוסע בחצי נשימה קח את זה בבקשה לבני ברק הנה מספר הטלפון שלי.... והוא עונה לי .. אבל אני לא נוסע לבני ברק.... לאן... לאלעד!!!..... מצוין מצוין נהיה בקשר... והדלת נסגרה!! עודני עומד ומשתומם קפוא על מקומי, ואפילו לא מצליח לשתף את השליח בסערת רגשותי, ולא יודע כיצד לצעוק "חסדי ה' כי לא תמו". אם הייתי חוזר מיד הביתה, ואם הייתי שולח באוטובוס הראשון, ואם אותו נוסע לא היה מפסיד גם את האוטובוס, ואם ואם... אבל יושב במרומים יושב ומחשב כל צעד וצעד כמו שנאמר "מה מצעדי גבר כוננו" ובזכות התורה ובזכות השבת לאחר כשעתיים המזוודה היתה בישיבה!! בדואר ישיר ע"י מאן דהוא לא ידוע שאינו תושב המקום שגם הפסיד את האוטובוס כדי להיות שליח עבורנו, ועל הכל אנחנו מודים על נסיון שבכל יום עמנו.. הטוב כי לא כלו רחמיך ולא תמו חסדיך, ולך נאה להודות.

יום שישי ערב ש"ק פרשת חוקת שעת צהרים אני ממתין בתחנת האוטובוס בבעה א' לשלוח חבילה לבן הלומד בישיבה באלעד, המענה קולי מבשר שהאוטובוס יגיע בעוד מספר דקות והנה חולפות הדקות ועוד כמה דקות ואין שום אוטובוס, ובמענה הקולי מבשרים שהאוטובוס כבר בגבעה ב' (זאת אומרת אחרי גבעה א') אך לא, אני ממתין זמן מכובד ולא עבר אוטובוס וגם אדם נוסף ששהה במקום אישר שאכן לא עבר האוטובוס וכנראה דילג על גבעה א', ושוב המענה קולי מבשר שהאוטובוס יגיע לאלעד בעוד 50 דקות, אבוי.. מה עושים? הדברים במזוודה מאד חשובים כמובן גם אוכל ביתי נעים לכבוד שבת, שבמייוחד בעידן הקורונה נצרך מאד להשלים את החסר בישיבה לפי תנאי הזמן,

עודי עומד משתאה ומחריש לדעת היצליח ה' דרכי עלתה מחשבה בליבי לשלוח דרך בני ברק שזה כמובן קצת חלומי למצוא מי שיריד מהאוטובוס ויעלה לאוטובוס לאלעד וכו', תוך כדי כך הגיע כבר האוטובוס לבני ברק ואין מישהוא מתאים בתחנה שאפשר למסור לו בבטחה את המזוודה, והאוטובוס נסע!

אך פתאום שוב עלתה מחשבה בליבי אולי בכל זאת ננסה באוטובוס השני, ומיד טלפון בהול לקרובי משפחה בבני ברק שיטרחו עבורנו, וכמובן עמך ישראל גומלי חסדים מאשרים בשמחה לפעול ככל הנדרש ביום שישי אחה"צ עם כל הטרחה הכרוכה בכך,

ובינתיים אני רץ לתחנה אחרת כדי להשיג אולי אוטובוס נוסף, והנה הגיע האוטובוס השני, אך נראה שהוא ריק ממש אולי נוסעים בודדים, ומי אמר שיורדים בתחנות האחרונות היכן שנמצאים קרובי המשפחה, וכמובן עודני מהרהר והאוטובוס חלף עבר לו!! ושוב מה עושים, שבת מרחפת וקשה לדמיין שאין לבני חולצה נקיה מכובדת לכבוד שבת, והאוכל הטעים כבר לא יוכל לענג

למדנו שהתפילה שהיא בראש ובראשונה חובה ומצוה וגם זכות לשפוך שיח לפני אדון כל, אבל גם דרך יחידה לכל ישועה, שאין נושעים אלא בפיהם - שאנו צועקים ונענים. כח הדיבור של לימוד התורה ב"ה מפורסם, אך קצת פחות מפורסם או אולי קצת יותר מצוי בו ההעלם והשחחה, כח הדיבור של "תפילה", והרי כל יהודי יר"ש משקייע כל יום קרוב לשעתיים לשלש תפילות... וגם בכל היום הרי שייך שיהודי משקייע הרבה ואוסף מעט... והכל תלוי בתפילה. גם הצלחה ברוחניות ואפילו בת"ת - בתפילה תליא, אנון הגאונים ה"יערות דבש" מקונן: אוי לי על שברי בעת שאיני מתפלל בכוונה כל היום אין שמועתי מכוונת... הבנה בתורה, ידיעה, זכרון, ישרות, וכו' הכל תלוי באופן ישיר בתפילה שקדמה לאלו.

זאת ועוד, יש מצוות חשובות נוספות שהם מפירות התפילה: לפני שנים רבות זכיתי להילוות להרב יוסף גראטש זצ"ל אחרי שיעור מעורר שמסר והזכיר את ענין התפילה והודיתי לו על דברי החיזוק בענין תפילה, עד היום מהדהדת הזעקה שלו: אני דיברתי על תפילה? אני דיברתי על אמונה, הזכרתי תפילה כי היא "מזון האמונה"!!! וכשם שהתפילה היא מזון האמונה היא מזון הביטחון, הדביקות, העונה, השמחה, ועוד שלל מעלות שכל בן ישראל רוצה לזכות בהם.

אכן, אם בכל המצוות "רחמנא ליבא בעי" תפילה שהיא היא עבודה שבלב ודאי שהכוונה בה היא העיקר והמהות, והיא מעבודות קשות

על דרך זו יש בהקדמת "הארז התפילה" כי אחת הסיבות המונעות מהמתפלל לחוש את חוויית התפילה חוסר ידיעת הרקע של כל פרק מפרקי התפילה, ואפילו ידע היטב את פירוש המילות יראה לפניו רק קובץ של פסוקים בלי להבין את המשמעות הפרק, א"כ כל אחד יכול לעיין וליצור לו "כותרת" לכל

פרק מפרקי התפילה, מזמור לתודה זה במקום קרבן תודה - "שאיין יום שאין נעשה בו נס לאדם ואין בעל זנס מכיר בניסו" (קב הישר פרק י"ח), אשרי - כלל הנהגת הטוב והחסד של ה' בבריאה, הללי נפשי - הצלחת הרשעים אין לה קיום, כי טוב ומרה - הצלחת אנשי האמת נבנית והולכת, הללו את ה' מן השמים - כל הנבראים משמי השמים עד תחתיות ארץ מהללים את ה', שירו לה' שיר חדש - על הגאולה העתידית, הללו א' בקדשו - כל הנשמה וכל כלי הניגון הללו את שם ה'. ברכות קר"ש - לתפילה לה' צריך שלשה דברים: שאני יהיה חי עכשיו, להיות בן חורין, להיות אהוב לה' - עיקר שלשת הברכות. קדושה - שירת המלאכים 'ואין לקב"ה הגאה כאותה שעה שעניני ישראל נשואות וכו' (מ"ב קכ"ה סק"ה). קרבנות ופיטום הקטורת - עיקר הכוונה רצונינו לערוך ולמלא את "שולחן גבוה" כפי יכולתנו בבשר סולת ויין וכו', וחביבה הקטורת שרוצים ששולחן גבוה יהיה מעוטר ומבושם בתכלית הכבוד והעונג. והנמשל: רוצים לעשות כל מאמץ שיהיה לקב"ה קורת רוח בעבודתינו!

איש איש לפי דרכו - כל הנשמה תהלל י-ה. צא ולמד, אם פה טמא של גברא טמא היה צריך צדקה מיוחדת של הקב"ה כדי לבטל את ההשפעה שלו כמפורש בהפסטה "עמי זכר נא מה יעץ בלק וכו' למען דעת צדקות ה'" פה קדוש של יהודי, ידיד בן ידיד מבני ישראל, עם קרובו, מה הוא פועל ברוח שפתיו. דבר נפלא מצאנו לגבי יציאת מצרים וקריעת ים סוף מפורש בתורה בכמה מקומות שהיתה רק על ידי תפילה, ואפילו שהיתה על כל ברית והבטחה מכמה דורות, אם כן חיים שלנו הבריאות, בנים כשרים, הפרנסה וכל שאר צרכינו, שאין לכל יחיד ויחיד הבטחה מפורשת שיתמלאו משאלותיו, ודאי שלא יגיע מאליו בלא הכח של תפילה, וגם כמה חבל אם זה יגיע בלא תפילה.

כוח!

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

